

Сінодов І. Б.

ВСП Машинобудівний фаховий коледж

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (Україна)

**ПІДПРИЄМНИЦТВО В УМОВАХ КРИЗИ:
АДАПТАЦІЯ ТА ВИЖИВАННЯ**

Визначення кризи та її вплив на підприємництво в умовах сучасної економічної ситуації. Аналіз проблем, що можуть виникати під час кризи та потребують швидкої адаптації, стратегічного управління та інноваційних підходів для виживання. Виконання досліджень стратегії адаптації та виживання підприємств під час кризи для ефективної розробки стратегічних планів підприємства на майбутнє, які розраховані на перспективу і забезпечують досягнення конкурентних цілей, шляхом координації й розподілу ресурсів підприємства.

Базові теоретичні основи антикризового управління висвітлено в наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених: І. Ансофф, С.Г. Беляєв, В.А. Барінов, І.А. Бланк, С.В. Валдайцев, В.О. Василенко, А.П. Градов, А.П. Грязнова, В.Ф. Коротков, Є. М. Коротков, Л.О. Лігоненко, А.П. Наливайко, С.Ф. Покропивний, Н.В. Родіонова, А.Д. Чернявський та інші [1–3].

Сучасна економіка, її характер і тенденції розвитку, антагонізми та суперечності призводять до появи цілого поля проблем, які супроводжують виникнення кризових явищ, крайнього загострення суперечностей в соціально-економічних системах, однією із яких виступає підприємство [1].

Під час кризи підприємство стикається з різними викликами, які можуть перевірити його на здатність успішно адаптуватися, витримувати труднощі та розвиватися, не зважаючи на них, а також відновлюватися після кризових ситуацій. Багато підприємців витрачають значний час, грошові кошти та інші ресурси, спрямовані на запобігання кризи, але все це може бути марним, тому що кризи неминучі. Кризи, на жаль, часто можуть бути непередбаченими. І коли вони відбуваються, необхідно розробляти різні економічні підходи, щоб вирішити їх. До криз треба готуватися, створивши комплексний план управління ними, в якому треба намагатися визначити всі потенційні ризики та розробити стратегії їх пом'якшення, забезпечити ефективне прийняття рішень під час кризи.

До основних рис, притаманних кризам, слід віднести: неминучість і всеосяжність, суб'єктивність кризових явищ, їх відносність і неоднорідність за своєю дією на систему, прогресивність кризи, оскільки вона дає адекватну відповідь на сучасні виклики; умовність кризи (вона залежить від точки відліку, “амбіцій” підприємства); постійна, потенційна присутність (криза в прихованій формі існує завжди) [1].

Досвід роботи вітчизняних підприємств вказує на те, що в умовах кризи підприємства діють несистемно, часто втрачають значний обсяг фінансових ресурсів і часу до тих пір, поки не визначаться з набором засобів, що дозволяють зменшити негативний вплив криз на функціонування підприємства. Як правило ці заходи є нелегальними і спрямовані на зменшення податкового навантаження та зобов'язань перед контрагентами. Що в свою чергу лише погіршує загальне становище у країні і не призводить до вирішення проблем ефективного функціонування вітчизняних підприємств [2]. Для дослідження стратегії адаптації та виживання підприємств під час кризи необхідно проаналізувати кризові фактори, до яких відносять економічні, політичні, соціальні та природні типи криз, а також визначити вплив цих факторів на різні сфери підприємницької діяльності. На підставі аналізу кризових факторів підприємство повинно розробити стратегію адаптації, яка повинна включати:

- 1) фінансову стабільність (оптимізацію витрат на виготовлення та реалізацію продукції, пошук додаткових джерел фінансування діяльності підприємства);
- 2) маркетингову адаптацію (зміна цінової політики, пошук нових ринків збуту готової продукції, розвиток її онлайн-продажів);
- 3) операційну гнучкість розглядається в контексті (перегляд бізнес-процесів, оптимізація виробництва, диверсифікація постачальників);
- 4) інновації та технології (впровадження нових технологій та сучасного обладнання, розробка інноваційних продуктів та послуг);
- 5) роботу з персоналом (підтримка персоналу підприємства, його навчання, залучення до процесу адаптації);
- 6) розширення асортименту продукції (розробка нових видів продукції або ж зміна профілю діяльності);
- 7) розширення географії присутності на ринку товарів та послуг (вихід на нові ринки збуту продукції).

В загальному вигляді управління ризиками та антикризове планування включає в себе ідентифікацію та оцінку ризиків, розробку антикризових планів та сценаріїв, стратегії мінімізації втрат та забезпечення стабільності.

Подолання криз залежить від методик аналізу кризових ситуацій і наявності фахівців в галузі антикризового управління. Професіоналізм управління не обмежується навичками нормального, успішного управління. Він повинен виявлятися й в умовах підвищеного ризику, екстремальних ситуацій, кризи [1].

Кожне підприємство повинно бути в змозі запобігти кризам, джерелом походження яких є зовнішнє середовище. Для попередження кризових явищ є універсальний засіб – стратегічне прогнозування, основним методом якого є оцінка впливу зовнішніх факторів.

Антикризове управління – це система управлінських заходів щодо діагностики, запобігання, нейтралізації та подолання кризових явищ та їх причин на всіх рівнях управління [3].

Висновки. Криза є викликом, але також потенційними можливостями для переосмислення головної стратегії підприємства, впровадження ефективних інновацій та зміцнення організаційної стійкості. Успішна адаптація залежить від стратегічного планування, використання технологій і здатності сучасного підприємства досить швидко реагувати на фактичні зміни у зовнішньому середовищі.

Список використаних джерел:

1. Кривов'язюк І.В. Антикризове управління підприємством : навчальний посібник. 3-тє вид., доповн. і переробл. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 396 с.
2. Кудлаєнко С.В. Теоретичні основи поняття «адаптація підприємств». *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 5. С. 172–174.
3. Гобела В.В., Живко З.Б., Леськів Г.З., Мельник С.І. Управління кризовими ситуаціями: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 228 с.